

УДК 316.46(091)(73)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-37>**Владислав БУЛИНІН,**

orcid.org/0000-0003-4185-1349

*аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) vbulynin.science@gmail.com*

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ЛІДЕРСТВА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ США

У статті досліджується історія розвитку ідей лідерства в соціокультурному контексті Сполучених Штатів Америки на основі складної взаємодії між теоріями лідерства та суспільним середовищем, еволюції концепцій від засадничих принципів нації до сучасних перспектив. Витоки американської теорії лідерства сягають корінням у демократичні ідеали, що виникли після Американської революції та кинули виклик ієрархічним структурам. Культурний акцент на індивідуалізмі та меритократії сформував ранні теорії лідерства, засновані на рисах характеру та поведінці, які підкреслювали особистісні характеристики та дії ефективних лідерів. З розвитком соціокультурного середовища в США теорії лідерства адаптувалися до нових складнощів, які виникали. У сучасній парадигмі США сприйняли посилення уваги до етичного лідерства, автентичності та крос-культурних компетенцій. Теорії етичного та автентичного лідерства узгоджуються з американськими цінностями доброчесності, підзвітності та прагненням до справедливості. Перспективи крос-культурного лідерства з'явилися у відповідь на глобалізовані політичні середовища, що відображають багате культурне розмаїття нації та важливість ефективного мультикультурного лідерства. Акцент США на демократичному врядуванні, громадянській участі та правах людини може надихнути українських лідерів на просування прозорого прийняття рішень, демократії участі та захисту громадянських свобод. Американське сприйняття мультикультуралізму може вплинути на підходи до управління різноманітними етнічними та релігійними громадами України. Стійкість США перед проявами численних викликів може мотивувати українських лідерів до наполегливості, розвитку стійкості та мобілізації колективних дій для вирішення нагальних проблем, включно з триваючою російською військовою агресією. Спираючись на американський досвід лідерства, українські лідери можуть орієнтуватися в сучасному середовищі з більш стійким, адаптивним та інноваційним підходом, що в кінцевому підсумку сприятиме прогресу та процвітанню нації.

Ключові слова: *теорії лідерства, соціокультурний контекст, США, історичний розвиток, крос-культурне лідерство.*

Vladislav BULYNIN,

orcid.org/0000-0003-4185-1349

*Graduate student at the Department of Education and Innovative Pedagogy
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) vbulynin.science@gmail.com*

HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP IDEAS IN THE SOCIO-CULTURAL SPACE OF THE USA

The article examines the history of the development of leadership ideas in the sociocultural context of the United States of America based on the complex interaction between leadership theories and the social environment, the evolution of concepts from the founding principles of the nation to modern perspectives. The origins of American leadership theory are rooted in democratic ideals that arose after the American Revolution and challenged hierarchical structures. The cultural emphasis on individualism shaped early leadership theories based on character traits and behaviors that emphasized the personal characteristics and actions of effective leaders. With the development of the sociocultural environment in the United States, leadership theories adapted to the new complexities that arose. In the contemporary paradigm, the USA has embraced an increased focus on ethical leadership, authenticity, and cross-cultural competencies. Ethical and authentic leadership theories align with American values of integrity, accountability, and the pursuit of justice. Cross-cultural leadership perspectives have emerged in response to globalized political environments that reflect the nation's rich cultural diversity and the importance of effective multicultural leadership. The USA emphasis on democratic governance, civic participation, and human rights can inspire Ukrainian leaders to promote transparent decision-making, participatory democracy, and protection of civil liberties. The American perception of multiculturalism can influence approaches to the management of Ukraine's diverse ethnic and religious communities. USA resilience in the face of multiple challenges can motivate Ukrainian leaders to persevere, develop resilience, and mobilize collective action to address pressing issues, including ongoing Russian military aggression. Drawing on the American experience of leadership, Ukrainian leaders

can navigate the modern environment with a more sustainable, adaptive and innovative approach, which will ultimately contribute to the nation's progress and prosperity.

Key words: *leadership theories, sociocultural context, USA, historical development, cross-cultural leadership.*

Постановка проблеми. Лідерство є багатогранною та надзвичайно впливовою концепцією, що відобразилася у численних дослідженнях науковців, практиків і культурних контекстах широкої громадськості. Значення лідерства пронизує різні сфери людської діяльності – політику, бізнес, освіту та громадські рухи. Сполучені Штати Америки історично відіграли ключову роль у формуванні дискурсу щодо лідерства, сприяючи його теоретичному обґрунтуванню та практичному застосуванню.

Протягом власної історії соціокультурне середовище США було сприятливим для розвитку та еволюції ідей лідерства. Американський досвід глибоко вплинув на те, як лідерство концептуалізується, досліджується та виявляє себе у різних аспектах. Виходячи з актуальності сучасного розуміння лідерства у глобальному політичному просторі важливим вбачається дослідження складного взаємозв'язку між теоріями лідерства та соціокультурним контекстом США, аналіз історичного розвитку ідей лідерства та їхній вплив на американське суспільство та світ.

Аналіз досліджень. Дослідження з історії ідей лідерства в соціокультурному контексті Сполучених Штатів Америки розглядають еволюцію концепцій лідерства, простежуючи їхнє зародження від ранньої американської історії до сучасного суспільства, зосереджуючись на соціокультурних чинниках, які впливали на сприйняття та практику лідерства (раса, стать, соціально-економічний статус). Науковцями (Б. Басс, Т. Близьнюк, Д. Волківська, М. Гриньова, А. Гуттерман, М. Лимар, П. Нортхаус, О. Слюсаренко, Р. Хаус та ін.) виокремлено основні чинники, які сформували ідеологію лідерства, розглянуто вплив глобалізації, технологій та демографічних змін на сучасні парадигми лідерства. В той же час, питання розвитку ідей лідерства в соціокультурному просторі США є актуальним напрямом, що потребує розгляду історичних основ та культурних джерел в різноманітних динамічних контекстах.

Мета статті – аналіз історії розвитку ідей лідерства в соціокультурному контексті США для визначення їхнього впливу та еволюції в сучасному світі.

Виклад основного матеріалу. Концепція лідерства захопила науковців, практиків і широку громадськість, вийшовши за межі дисциплінарних кордонів і культурних контекстів.

Наукова література, вивчаючи питання, пов'язані із різними розуміннями дефініції «лідер», виокремлює останнього як впливову особистість, що має авторитет для колективу чи групи людей, здатного керувати прихильниками, врегульовуючи взаємовідносини у колективах (Слюсаренко, 2016: 245). У науковому дискурсі поняття «лідерство» не має чітко усталеного єдиного підходу, адже зазначена дефініція проектується на різні суспільні явища у малих групах, суспільствах та країнах. Існує значна кількість підходів щодо розуміння лідерства, які передбачають певні процеси задля реалізації мети чи прагнень (Benmira, 2021: 4). Дослідники акцентують увагу, що для лідерства важливим стають розвиток та зміни, а вплив на рівень лідерства чинять соціокультурні чинники (Blyznuuk, 2022: 25). Останнім часом дослідження лідерства набули багатодисциплінарного характеру, де поєднано елементи теорії та методології, запозичені з соціальних наук, філософії, психології та публічного управління та адміністрування (Gutterman, 2023).

Д. Волківська розглядає лідерство через призму групової цінності, що породжує загальну взаємодію, яка дозволяє досягати спільних цілей (Волківська, 2016: 125). М. Гриньова підкреслює складність явища лідерства, яке формує різні за динамікою аспекти ролі лідера, ключові чинники, що різняться в залежності від суспільних контекстів (Гриньова, 2022: 68). Сполучені Штати Америки з власним багатим розмаїттям інтелектуальних традицій та складною соціокультурною сферою відіграли ключову роль у формуванні дискурсу щодо теорії та практики лідерства. Коріння теорії лідерства в США можна простежити до основоположних принципів нації та філософських ідеалів, які керували її становленням як незалежної країни. Породженням Американської революції стали інструменти ідентифікації американців перед проявами кризи у власній країні та за кордоном (Huffman, 2013).

Б. Басс підкреслює вплив Американської революції на поняття демократичного лідерства, яка кинула виклик традиційним ієрархічним структурам і виступила за більш егалітарний підхід до управління (Bass, 2008: 1125). Перші особи країни (про що свідчать історичні факти), як зазначає Г. Білліас, відстоювали принципи громадянської активності, публічного дискурсу та прагнення до колективного добробуту, формуючи ранню кон-

цепцію лідерства як спільної діяльності, орієнтованої на служіння (Billias, 2011: 325). Такі дослідники, як Р. Хаус та ін., вивчали вплив унікального культурного різноманіття США, що містить досвід мешканців на розвиток теорій лідерства (House, 2004: 358). Дух індивідуалізму та віра в меритократію, сприяли тому, що в ранніх теоріях лідерства акцент робився на особистих рисах і характеристиках.

Ідея США як держави з особливим покликанням укорінилася з самого початку її створення і була міцно закріплена у XIX столітті. Фундаментом такої позиції було переконання у вищості англосаксонської раси, що втілювала дві найвищі цінності: громадянську свободу та християнство, що слугувало виправданням морального права американців поширювати своє бачення державного устрою та моральних принципів по всьому світу. На відміну від Центральної Європи, Сполучені Штати Америки створили середовище, що сприяло розвитку людей, впевнених у собі, не обтяжуючи їх складними бюрократичними системами, залежними від уряду, що робило «Новий Світ» привабливим для емігрантів з Німеччини та інших країн. Л. Лоуелл вбачав успіх США в політиці надання рівних прав і можливостей для нових територій та колоній, а також в однаковому ставленні до представників різних рас. Таким чином, набула поштовху ідея, що лідерство є більш прийнятним і вигідним для США, аніж авторитарні методи (Лимар, 2019: 163).

На початку 20-го століття спостерігалось зростання інтересу до розуміння характеристик і поведінки, які відрізняють ефективних лідерів. Вказаний період ознаменувався появою теорій лідерства, заснованих на рисах характеру та поведінкових теорій, які намагалися визначити конкретні якості та дії, що сприяли успішному лідерству. Теорії, засновані на рисах, зосереджувалися на визначенні особистих якостей, які визначали ефективних лідерів. Вказані теорії поєднувалися з американським культурним акцентом на індивідуалізмі та вірою в якості, притаманні великим лідерам (Triandis, 1995:127).

Поведінкові теорії змістили акцент з рис на поведінку та стилі лідерства, які можна спостерігати. Зазначені теорії, як проаналізували Г. Юкл (Yukl, 2013: 310) та П. Нортхаус (Northouse, 2018: 136) намагалися визначити специфічну поведінку, яка відрізняє ефективних лідерів від неефективних, наголошуючи на стилях лідерства, орієнтованих на завдання та на людей.

З розвитком досліджень лідерства стала очевидною обмеженість теорій, що базуються на

рисах і поведінці, що спонукало до більш комплексного розуміння лідерства як динамічного процесу, на який впливають ситуативні фактори. З'явилися ситуаційні теорії та теорії непередбачуваності, які визнають, що ефективне лідерство залежить від конкретних обставин і контекстів, в яких воно відбувається.

Ситуаційна теорія лідерства припускала, що ефективне лідерство передбачає адаптацію стилю лідерства до конкретних потреб і рівнів готовності послідовників і визнавала динамічну природу лідерства та важливість гнучкості та реагування на мінливі обставини (Fernandez, 1997: 81). Теорії непередбачуваності ще більше розширили ситуаційний підхід, розглядаючи додаткові контекстуальні фактори. Вказані теорії стверджують, що ефективне лідерство залежить від здатності лідера узгоджувати свою поведінку з конкретними вимогами ситуації та потребами і мотиваціями послідовників.

У другій половині XX-го століття соціокультурний ландшафт Сполучених Штатів Америки зазнав значних змін, включаючи рух за громадянські права, підйом контркультури та зростаючу глобалізацію бізнесу та торгівлі. У результаті суспільні трансформації надихнули на нові погляди щодо лідерства, породивши теорії, які наголошували на візії та здатності прискорити зміни. Теорія трансформаційного лідерства, стала впливовою парадигмою, яка кинула виклик традиційному погляду на лідерство. Вказаний підхід підкреслює здатність лідера надихати та мотивувати послідовників, сприяючи формуванню спільного бачення та заохочуючи особистісне зростання та розвиток (Judge, 2004: 761).

На початку XXI-го століття соціокультурне середовище Сполучених Штатів Америки стало свідком посилення акценту на етичній поведінці, прозорості та автентичності лідерства. Вказані зрушення відбулися під впливом низки корпоративних проблем, зниженні суспільної довіри до інституцій та зростаючого попиту на відповідальне та принципове лідерство.

Теорії етичного лідерства з'явилися як відповідь на зростаючу увагу до лідерських практик і визнання того, що ефективне лідерство має ґрунтуватися на моральних принципах та етичному прийнятті рішень. Дослідники торкаються питань характеристики, поведінки та результатів, пов'язаних з етичним лідерством (Brown, 2007: 145). Вказані теорії співпадали з американськими цінностями доброчесності, підзвітності та прагнення до справедливості, відображаючи прагнення суспільства до лідерів, здатних вирішувати

складні етичні дилеми та підтримувати моральні стандарти. Вказані перспективи збігаються з американським прагненням до глобального впливу, конкурентоспроможності та використання міжнародних можливостей, відображаючи роль країни як домінуючої економічної та політичної сили на світовій арені, підкреслюючи важливість розвитку лідерів, здатних орієнтуватися в складнощях багатонаціональних операцій і транскордонного співробітництва.

Тісно пов'язані з етичним лідерством теорії автентичного лідерства зосереджуються на важливості самосвідомості, прозорості відносин та відповідності між цінностями, переконаннями та діями лідера. Такі вчені, як Б. Аволіо та В. Гарднер (Avolio, Gardner, 2005: 760) зробили свій внесок у розвиток означеної перспективи, яка підкреслила важливість автентичності та справжніх стосунків у лідерстві, про що писали окремі науковці (Luthans, 2003: 252; Walumbwa, 2009: 1110).

Соціокультурне розмаїття Сполучених Штатів Америки у поєднанні зі зростаючою взаємодією країни з міжнародними ринками та спільнотами зумовили необхідність глибшого розуміння динаміки крос-культурного лідерства. У XXI столітті все більш взаємопов'язаний та глобалізований характер бізнесу, політики та суспільства створив нові виклики та можливості для лідерства. Теорії підкреслювали американські ідеали різноманітності та вшанування мультикультуралізму, відображаючи багате культурне розмаїття нації та зростаючу важливість ефективного крос-культурного лідерства в глобалізованому світі.

Теорії крос-культурного лідерства з'явилися як необхідність розгляду складнощів лідерства в культурно різноманітних середовищах, як у Сполучених Штатах Америки, так і в усьому світі. Наприклад, можна згадати підходи П. Ерлі (Earley, 2006: 925), що досліджував вплив культурних цінностей, норм і практик на ефективність лідерства, П. Дорфманана та ін. (Dorfman, 2012: 508). На основі теорій крос-культурного лідерства з'явилися глобальні перспективи лідерства, спрямовані на вирішення унікальних викликів і можливостей лідерства у взаємопов'язаному і взаємозалежному світі. Підкреслена необхідність для лідерів мати глобальне мислення, стратегічну гнучкість і здатність орієнтуватися в складних геополітичних та економічних ландшафтах, що виокремлено у працях М. Менденхолл та ін. (Mendenhall, 2012: 495) і Б. Райхе та ін. (Reiche, 2017: 562).

Таким чином, можна бачити на основі наукових підходів і теоретичних розробок, які окреслили

витоки та розуміння ідей лідерства в соціокультурному контексті Сполучених Штатів Америки, сформувалося розуміння нацією демократичного лідерства, що виявило себе у сучасних поглядах на глобальне лідерство та дискурсі про лідерство разом зі зміною соціокультурного ландшафту США. Проаналізовані підходи демонструють складний взаємозв'язок між теоріями лідерства та суспільним контекстом, простежуючи еволюцію ідеологій лідерства від підходів, заснованих на рисах і поведінці, до ситуативних, трансформаційних і новітніх поглядів на лідерство.

Історія лідерства у Сполучених Штатах Америки містить важливий досвід, який можна застосувати до соціокультурного середовища сучасної України. Так як США мають багату історію демократичного врядування та громадянської активності, то вказане може надихнути українських лідерів на сприяння прозорим процесам прийняття рішень та зміцнення демократії участі. Досвід США у сфері мультикультуралізму може запропонувати розуміння підходів до управління різноманітними етнічними, мовними та релігійними громадами України, сприяти соціальній згуртованості та культурному плюралізму. Американський акцент на правах і свободах особистості може надихнути українських лідерів та громадянське суспільство захищати права людини, верховенство права та громадянські свободи, сприяючи тим самим створенню більш справедливого, підзвітного та рівноправного суспільства. Стійкість США перед численними викликами (економічні спади, стихійні лиха, соціальні конфлікти та військові протистояння) може надихнути українських лідерів та громадян не здаватися, розвивати стійкість та мобілізувати колективні дії для вирішення нагальних проблем в т. ч. в період російської військової агресії. Різноманітні аспекти американського лідерського досвіду надають поштовх адаптувати перевірені стратегії та підходи для вирішення унікальних викликів та використання можливостей в українському соціокультурному контексті, сприяючи розвитку та стабільності для країни та народу. В Україні, яка знаходиться в складному геополітичному середовищі та докладає зусиль для боротьби та відновлення, американська стійкість та адаптивність матиме вирішальне значення для лідерів, щоб долати виклики та ефективно використовувати можливості.

Хоча соціокультурні контексти США та України відрізняються, принципи ефективного лідерства не знають кордонів і українські лідери можуть орієнтуватися в сучасному середовищі за допомогою більш прозорого, стійкого, адап-

тивного та інноваційного підходу, що, зрештою, сприятиме прогресу та зміцненню нації.

Висновок Історія ідей лідерства в соціокультурному контексті Сполучених Штатів Америки формує важливе уявлення про складну взаємодію між теоріями лідерства та суспільним середовищем. Від засадничих принципів, що сягають корінням в Американську революцію, до сучасних перспектив, еволюція концепцій лідерства в США формувалася під впливом унікальних культурних сил та суспільних зрушень.

Лідерський досвід США може стати чудовим підґрунтям для України в її соціокультурному контексті. Наголос Сполучених Штатів Америки на демократичному врядуванні, громадській залученості та правах людини здатний надихнути українських керівників на шлях прозорого прийняття рішень, партисипативної демократії та захисту громадянських свобод. Відкритість американців до мультикультура-

лізму може підказати підходи до керівництва різноманітними етнічними, мовними та релігійними громадами в Україні, сприяючи соціальній консолідації та культурному плюралізму. Крім того, стійкість США перед численними викликами може мотивувати українських лідерів і громадян не здаватися, розвивати витривалість та згуртовувати зусилля для розв'язання нагальних проблем, включно з протидією російській військовій агресії.

Незважаючи на відмінності соціокультурних реалій США та України, фундаментальні принципи ефективного лідерства мають універсальний характер. Використовуючи надбання американського лідерського досвіду, Україна може впроваджувати більш стійкі, гнучкі та новаторські підходи до управління, що дозволить успішно орієнтуватися в мінливих сучасних умовах, що сприятиме розвитку та процвітанню українського суспільства в перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Слюсаренко О.О. Поняття «лідер» і «лідерство» в сучасній науковій літературі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «педагогіка. соціальна робота». 2016. Вип. 2 (39). С. 244–246.
2. Benmira S., Agboola M. Evolution of leadership theory. *BMJ Leader*. 2021. №5. P. 3–5. DOI: <https://doi.org/10.1136/leader-2020-000296>.
3. Blyzniuk T. Assessment of leadership development: cross-cultural aspects. *Економіка та суспільство*. 2022. №35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-21>.
4. Gutterman A. History and Evolution of Leadership Studies, 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4552091>.
5. Волківська Д. Розвиток лідерського потенціалу студентського активу в університетському середовищі: дисертація канд. пед. наук: 13.00.05. Київ, 2016. 455 с.
6. Гриньова М.В. Тлумачення поняття «лідерство» в сучасному дискурсі лідерології. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Вип. 86. С. 67–72.
7. Huffman J.M. *Americans on Paper: Identity and Identification in the American Revolution*. Harvard University. 2013. URL: <http://nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:11181108>.
8. Bass B.M. *The Bass Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications* (4th ed.). New York, NY: Free Press, 2008. 1536 p.
9. Billias G.A. *American constitutionalism heard round the world, 1776-1989: a global perspective*. NYU Press, 2011. 564 p.
10. House R.J. et al. *Leadership, and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. 818 p.
11. Лимар М. Витоки та еволюція концепції глобального лідерства США. *Eminak: Scientific Quarterly Journal*. 2019. №2 (26). С. 160–167.
12. Triandis H.C. et al. Westview Press, 1995. 259 p.
13. Yukl G.A. *Leadership in Organizations*. 8th Edition, Prentice-Hall, Upper Saddle River, 2013. 511 p.
14. Northouse P.G. *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage Publications, 2018. 528 p.
15. Fernandez C.F., Vecchio R.P. Situational leadership theory revisited: A test of an across-jobs perspective. *The Leadership Quarterly*. 1997. №8(1). P. 67–84. DOI: [https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(97\)90031-X](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(97)90031-X).
16. Judge T.A., Piccolo R. F. Transformational and Transactional Leadership: A Meta-Analytic Test of Their Relative Validity. *Journal of Applied Psychology*. 2004. № 89(5). P. 755–768. DOI: <https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.5.755>.
17. Brown, M.E. Misconceptions of ethical leadership: How to avoid potential pitfalls. *Organizational Dynamics*. 2007. № 36 (2). P. 140–155. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2007.03.003>.
18. Avolio B.J., Gardner W. L. Authentic leadership development: Getting to the root of positive forms of leadership. *The leadership quarterly*. 2005. №16(3). P. 315–338. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.001>.
19. Luthans F. Avolio B. J. *Authentic Leadership: A Positive Developmental Approach*. Positive Organizational Scholarship, Barrett-Koehler, San Francisco, 2003. P. 241–261.
20. Walumbwa F.O. et al. Organizational Justice, voluntary learning behavior, and job performance: A test of the mediating effects of identification and leader-member exchange. *Journal of Organizational Behavior*. 2009. Vol. 30. №. 8. P. 1103–1126.

21. Earley P.C. Leading cultural research in the future: A matter of paradigms and taste. *Journal of International Business Studies*. 2006. № 37. P. 922–931.
22. Dorfman P. et al. GLOBE: A twenty year journey into the intriguing world of culture and leadership. *Journal of World Business*. 2012. № 47(4). P. 504–518. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2012.01.004>.
23. Mendenhall M.E. et al. Defining the “global” in global leadership. *Journal of World Business*. 2012. № 47(4). P. 493–503.
24. Reiche B.S. et al. Contextualizing leadership: A typology of global leadership roles. *Journal of International Business Studies*. 2017. № 48. P. 552–572.

REFERENCES

1. Sljusarenko, O. O. (2016). Ponjattja «lider» i «liderstvo» v suchasnij naukovej literaturi [The concept of «leader» and «leadership» in modern scientific literature]. *Naukovyj visnyk uzhgorodskogo universytetu. Serija: «Pedagoghika. Socialjna robota»*, 2 (39), 244–246 [in Ukrainian].
2. Benmira, S., & Agboola, M. (2021). Evolution of leadership theory. *BMJ Leader*, 5, 3–5. DOI: <https://doi.org/10.1136/leader-2020-000296>.
3. Blyznyuk, T. (2022). Assesment of leadership development: cross-cultural aspects. *Economy and Society*, 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-21> [in Ukrainian].
4. Gutterman A. (2023). History and Evolution of Leadership Studies. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4552091>.
5. Volkivska, D. A. (2016). Rozvytok liderskoho potentsialu studentskoho aktyvu v universytetskomu seredovyshchi: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.05 [Development of the leadershippotential of studentassets in the university environment: thesis. ... candidateped. Sciences: 13.00.05]. K. [in Ukrainian].
6. Hrynyova, M.V. (2022). Tlumachennia poniattia «liderstvo» v suchasnomu dyskursi liderolohii. [Interpretation of the concept of «leadership» in the modern discourse of leadership studies] *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. 86, 67–72 [inUkrainian].
7. Huffman, J. M. (2013). Americans on Paper: Identity and Identification in the American Revolution. Harvard University. URL: <http://nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:11181108>.
8. Bass, B.M. (2008). *The Bass Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications* (4th ed.). New York, NY: Free Press.
9. Billias, G.A. (2011). American constitutionalism heard round the world, 1776–1989: a global perspective. NYU Press,
10. House, R.J. et al. (2004). *Culture, Leadership, and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies*. Thousand Oaks: Sage Publications.
11. Lymar, M. (2019). Vytoky ta evolyutsiya kontseptsii hlobal'noho liderstva SSHA [Origins and evolution of the concept of US global leadership]. *Eminak: Scientific Quarterly Journal*, 2 (26), 160–167 [in Ukrainian].
12. Triandis, H.C. (1995). *Individualism & collectivism*. Westview Press.
13. Yukl, G.A. (2013). *Leadership in Organizations*. 8th Edition, Prentice-Hall, Upper Saddle River.
14. Northouse, P.G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage Publications.
15. Fernandez, C.F. et al. (1997). Situational leadership theory revisited: A test of an across-jobs perspective. *The Leadership Quarterly*, 8(1), 67–84. DOI: [https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(97\)90031-X](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(97)90031-X).
16. Judge, T.A. et al. (2004). Transformational and Transactional Leadership: A Meta-Analytic Test of Their Relative Validity. *Journal of Applied Psychology*, 89(5), 755–768. DOI: <https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.5.755>.
17. Brown, M.E. (2007). Misconceptions of ethical leadership: How to avoid potential pitfalls. *Organizational Dynamics*, 36(2), 140–155. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2007.03.003>.
18. Avolio, B.J. et al. (2005). Authentic leadership development: Getting to the root of positive forms of leadership. *The leadership quarterly*, 16(3), 315–338. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.001>.
19. Luthans, F. et al. (2003). Authentic Leadership: A Positive Developmental Approach. In: Cameron, K.S., Dutton, J.E. and Quinn, R.E., Eds., *Positive Organizational Scholarship*, Barrett-Koehler, San Francisco, 241–261.
20. Walumbwa F.O. et al. (2009). Organizational Justice, voluntary learning behavior, and job performance: A test of the mediating effects of identification and leader-member exchange. *Journal of Organizational Behavior*, 30, 8, 1103–1126.
21. Earley, P.C. (2006). Leading cultural research in the future: A matter of paradigms and taste. *Journal of International Business Studies*, 37, 922–931.
22. Dorfman, P. et al. (2012). GLOBE: A twenty year journey into the intriguing world of culture and leadership. *Journal of World Business*, 47(4), 504–518. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2012.01.004>.
23. Mendenhall, M.E. et al. (2012). Defining the «global» in global leadership. *Journal of World Business*, 47(4), 493–503.
24. Reiche, B.S. et al. (2017). Contextualizing leadership: A typology of global leadership roles. *Journal of International Business Studies*, 48, 552–572.